

შირდა ქურდობა და სხვა ყუველ-
გვარი ცუდ-კურბაო; სხვათა მორის,
რამდენიმე შაგალითი იყოვთ, რომ
კილაც ულმეროთ ხალხმა გლეხების
პურის ძნებსა და ბალას წაუკიდეს
ცეცხლი და დაწევს.

* * *

მრთ ფრანცუზულს გაჩეოში სწე-
რენ, რომ საუკეთესო წამალი და თა-
შუალება ვაჭის ავათმყოფების (წინ-
ცრის) მოსაპობლად პრიუტყვის ნა-
გაეის ნაცარ-ტუტა არის; პირუტ-
ყვის ნაგაეი უნდა მოაგროვოთ, დას-
წევთ და ნაცარი რომ დარჩება ვე-
ნახს მოაყროთ. ითო დღიურს,
ამ გაზეთის სიტყვით, ორმოც-და-ათი
ფუთი ამ გვარი ნაცარ-ტუტა ეყოფა.

ამობენ, მარილის მოყრაც მოუხ-
დება გაზსაო; მაგრამ ჩეენში იმდენი
მარილი და ისე იაფად არ არის,
რომ ხალხმა ევნახებში მოაყროს.

* * *

ამ თვეს 14-ს დაითხოვეს თფილი-
სის ბანაკებზე მოგროვილი რუსის
ჯარი და აგრეთვე მილიცია. სამის
დღის შემდეგ სხვა ალაგებიდამ, შტაბ
კუარტირებიდამ ჩამოსული ჯარები
უნდა გვიღინენ ქალაქიდამ.

* * *

უკანასკნელს ფოხტით მოსულს გაზ.
„გოლიაში“ დაბეჭდილია ბათომიდამ
მიღებული კორესპონდენცია, რომე-
ლიც ბათომიდამ და აპხაზეთიდამ
გადასახლებულ ხალხის შესახებ იმავე
აზრს აცხადებს, რომელიც ჩეენს გა-
დადგული. მოგვევას ზოგიერთი ად-
გილები ამ კორესპონდენციიდამ:

„ამ უკანასკნელ ხანებში ზოგი-
ერთს ბათომის მხრიდამ და აპხაზე-
თიდამ გადასახლებულებმა განაცხა-
დეს სურეილი უკან, თავის ქვეყანა-
ში დაბრუნებისა. სასურეელია, რომ
ამ გარემოებას ჩეენმა მთავრობამ
უურადღება მიაქციოს.

„შეველაზედ პირველად უნდა გამო-
ვიდეს განკარგულება, რომ ეინც
თავს ქვეყანაში დაბრუნებას განაზ-
რახავს, იმას მიეცემა ისე აღგილი,
რაც აღრე ეჭირა, თუ გაყიდული
ანუ გაცემული არ არის, ან სხვაგან
საღმე იმისევ სამშობლო მხარეში
ამას გარდა არაეთარი ძალ-დატანე-
ბა, სარწმუნოების გამოცვლის მხრით,
ან სხვა რაიმე მხრით არ უნდა ვიხმა-
როთ ამათ შესახებ.

„ამ ხალხის უკანვე დაბრუნებას
დღი მნიშველობა ექნება სხვათა
შორის იმიტომაც, რომ ესენი მითი შე-
ჩერებდნენ იმ თავის თან მომენტს,
რომელნიც ახლაც ჰიფიქორებენ მს-
ლეტში გადასახლება...“

* * *

ჩეენ მოგვიეიდა გრძელი საჩივარი
თფილისის სასულიერო სემინარიის
მოსამასახურებისა ამავე სემინარიის
ეკონომიკ მთ. შ—ევზე, რომელზე-
დაც ამბობენ, რომ ოც კაცამდინ
დაგვიჭირა მოსამასახურებათაო, ზოგს
8 მანეთად, ზოგს 9-ად, ზოგს მეტად
და ზოგს ნაკლებად გაგვირიგდათ და
თვე რომ გათავდა ყველას თითო-

ოროლა მანეთი დაგვიკლო ჯამაგი-
რით. როდესაც შევჩივლეთ გაგუ-
ლისდა, ანაფორა წიმილავა და ცემა
დაგვიწყვო.

* *

ჩეენ მივიღეთ მერვე №-რი სომხუ-
რის ეურნალის „ზორბისა“, რომე-
ლიც შემდევ სტატიის შეიცავს:

1) „შაპენი“—მოთხოვობა პროშიან-
ცისა.

2) „მიმოხილვა“ სომხის სასულიე-
რო და საერთო კანონი მნიშვნელო-
ბისა—3. ბასტამიანცისა.

3) „მოგზაურობა პხალცინიდამ მა-
ლაქს ანამდევ“—ზელამიანცისა.

4) „პლავდიო“—ზოტესი.

5) ბამეციანცის თხზულებათა გან-
ხილვა—შრიციანცისა.

6) სომხეთის ისტორიის განხილ-
ვა—ზელამიანცისა.

7) მოგზაურობა მსამალეში—„ზორ-
ბის“ რედაქტორისა ბაზ. იუანესიანი-
სა.

8) ნაციონალური მიმოხილვა.

9) მარირი ბროსეს ნეკროლოდი.

10) სომხეთის საზოგადოების კა-
ნონ მდებლობა და

11) მასიონ დაზეულიო — თხზ.

ჰეკტორ შეირა მოსკისა.

ტაქცია

საქვებავ ხორაგეულებათა, რომელიც
იყიდებან თფალების ბაზრებში, დებ-
ნებში და დატანებით 15 დღის გა-
ნადებების 15 დანამდებლის შემდებარებისათვის.

გამომცხარი პურა: ხორბლის ფერ-
ლი:

პირველის ხარისხის — 1 გირვ. 5½ კ.
მეორის „ — 1 გირ. 4½ კ.

მთავე ფერლიდამ თორნეში გამო-
მცხარი:

პირველის ხარისხის — 1 გირვ. 6½ კ.
მეორის „ — 1 გირ. 5 კ.

ზეარის-მარის პურა:

პირველის ხარის. ლავაში 1 გირ. 7½ კ.
მეორის „ — 1 გირ. 6 კ.

მესამის „ — 1 გირ. 5½ კ.

ძროხის ხორცი:

პირველის ხარისხის — 1 გირ. 8 კ.
მეორის „ — 1 გირ. 7 კ.

სუკი — 1 გირ. 14 კ.

ცხვრის ხორცი — 1 გირ. 9 კ.

თხის ხორცი — 1 გირ. 7 კ.

მს ტაქცია არ შევება სოფლის
მწარმოებლებს, რომელთაც თფილი-
სის ბაზრებში და მაედნებზე მოაქვთ
ხორავი გასასყიდლად.

სიტუაცია

თქმული იქ. მღ. გეგარამიძესა გა-
ნადებების კათოდისგენერალის 5
დანამდებლისთვის.

„მრისტეს მოყვარე, მორწმუნე-
ორნი!

დღეს ჩეენ, მაღალ გრძნობითმა
ლმობიერებამ აღვეძრა, შეგვეწირა წმ.
წირვა უფლის მიერ განსვენებულის
ფრანსუზის დიდებული მარი ბროსეს

სულისათვის. მს მისი გარდაცვალების
ამავე გვაურობა ჩეენ გავლილ 1 ენ-
კენისა ჩეენმა „დროების“ გაზეომან
22 მარიამობისთვის გარდაცვლილა
საფრანგეთის ქ. შატრერლოში, სამის
თვეით წინ თავის აკადემიკოსობის თა-
ნამდებობის გამოთხვების შემდეგ
რუსეთითვის, რომლითაც უნდოდა
თურმე თვისი ბოლო სიცოცხლის გა-
ტარება თავის სამშობლო მამულ-
ში.

„მს განსვენებული პირი დიდის თა-
ნაგრძნობის ლირი არის ჩეენგან, თა-
ვისი ტკბილი სიცოცხლის უმთავრეს
ნაწილთ ყოველი წამინ შესწირა მან
ჩეენ ქართველთ სიყვარულსა და წარ-
მატებას მეცნიერებაში, რომლითაც
განაღინია ჩეენში მივიწყებულ-მიყრუ-
ებული სწავლის მოვარება და აღ-
გვძრა სწავლის წარმატებაზედა!

„ოდჯერ მოვლო მრთელი საქარ-
თველი — სამეცნიერო თავის ფეხით
შეისწავლა ზედ-მიწევნით ჩეენი ქვეყ-
ნის ყოველი გეოგრაფიული მდება-
ბარებანი და გაცნო სრულიად ჩეენი
ძველ-ახალი ცხოვრება. იგივე აქ ხი-
ზაგვანისაც მოვიდა თქვენში, ამ 32
წლის წინად, რომელიც მრავალთ
გინახავს კიდევცა: თუ როგორ დაწ-
ერილებით მამა-შეილურად გამოგ-
კითხათ ყოველი თქვენი ძველი თუ
ახალი ცხოვრების გზა-კვალი, რო-
გორც აქ თქვენში, ეგრედ ყოველ-
გან საქართველოში მოიქცა და გა-
ნახერც თავის კეთილ-მოღვაწების
უძლევი: ფასურო იუვა საოთლის
სტორია და დაგვიძეჭდა; შეადგინა
ჩეენი ქვეყნის არხეოლოგიური ცო-
ნანი, გამოიკვლია ჩეენი ენის საძირკ-
ველი მეცნიერულად და მრავალის
ფრანცუზულის წერილებითა გაგვაცნო
ცხადათ არა მარტო საფრანგეთსა,
არამედ მარტო ქვეყნის სახელმწიფო-
თა და ნათასაეებსა!..

„მსრეთი მისი ძეირფასი სამეცნი-
ერო მოღვაწება ეგრედ დიდად დაა-
ფას ჩეენმა მოძებ ქართველთ მართლ
მადიდებლობაში, რომ ქ. თბილის
სიონის დედა-ეკველებისაში პანაშეიდ
გარდაიხდეს მისი სულისთვის; აგრე-
თვე ქ. მუთაისის კათოლიკე ეკველ-
ესი ერთად გარდაიხდეს მრთელმა
მეტერთის თავადა-ზნაურ მოქალაქო-
ბაში. სადაც ბ. ზოროგი წერეთლის
თავის გრძნობიერი ისტყვის წარმო-
თქმით, გააპატიოსნა განსვენებული
იგი სათემ-ქვეყნოდი! ასრევე საქართვე-
ლოს ყოველი მხარეებიდამ, ყოველ-
ნი წარჩინებული პირნი ისხენი ეგრე-
დიდის მიწიწებით, ქებითა და პატი-
ვის ცემითა!..

„თავიდანვე ყოველს დროს გან-
თქმულია მრთელ ქვეყანაზედ ფრან-
სუზების კაც-მოყვარება თითქმის
ყოველს სახელმწიფოებში, ყოველს
ტორმში და ყოველს მხარეს ნახავთ
იმათ საკერძო კაც-მოყვარებათ
ნაირ-ნაირ ქველმოქმედის ამა-
რობითად დეგლობების აღრე ქვირი-
ვად, კინც არის გიორგის; მე მოვკ-
დები, შენ გათხოვდები, გარჯა და
სარჩო რისონების გვინდაონ?

განსვენებულისა: საუკეთენ-
ულ რეს სახელ-სახელმწიფებრივი
უფალმან განსვენება საუკენო მი-

გზამ საქმე გაჭირება: თითო სოფლი-
ლკან 40-ბით-სამოცუმით და უფრო
შეტი მუშის გაყვანით გლეხ-კაცს
აღარ შერჩა ილლაჯი. გამითხავი და
შემბრალებელი არაერ არის. პერი
უსინდისო მოკურიბა, ტაცა-ულეჯა
ხდება ადმინისტრაციის დადგენილ
მოხელეებითგან, რომ კაცი გაოცდე-
ბა. მერმე იმ ნაირი საწყალი ხალხი
არის, რომ ენა აქვთ, პირი არა
აქვთ, პირი აქვთ ენა და გამგონი
არაერ უჩიდებათ. რამდენი სიცოდე-
ბან დასწულებული ლარიბ-ლატკი
ხალხი ლოგინში გარდება და ბეკრიც
საუკუნოდ ეთხოვება ამ წუთს სო-
ფელს? ადგილობრივ ადმინისტრაციას
კი ეს გაჭირებული გარემოებან არ
ერალება, ოლონც თავიანთზედ
მანდობილი საქმე შალა მფორბე-
ლობიდგან მალე თავს გაიტანენ, თა-
ვიანთ სახელი გაიკუთონ და გლეხ-
კაცს ჯანიშ გაერდნა!.. მს ერთი
გაჭირება?..

მეორე გაჭირება მრავალ გლახავ
გლეხთა ეს გახლავსთ: გაელილ წლის
პურ-ტკბილობითგან გაიყიდნენ, აღარც
ხარ-ძროხა დარჩათ და აღარც ღონე-
შეძლება. ბეკრიმა თავისი მიწა სახანი
ნახევარზე მეტი მეზობელს გარდაცა, გ
ბეკრის ჭირნახულის ნახევარი მოსა-
ული მეზობლის გალებში არც კა
აუხდება. ამისთანებულ ჯერ სწორედ
არ გაულერწიათ, ყოველ დღე ფოდრა-
ჯიკებითგან შეჩენილნი პირნი ურია,
სომები, ბერძნები დაიდან და ახლავ
აწერენ ფულებს 32 მანეთად პურს
ურიგდებიან და 20 სომარ ქერსა. მ
სწლებიც გაჭირებისავან ტყვილდე-
ბიან და თავიანთ მომავალს კი აღარ
ეძებენ! ამათგან უარეს ჭირს აუნე-
ბენ კარის-კარ მოწანწალა ურიები,
ბერძნები და ახალქალაქელი სომხები.
ამათ ძევლს თუ ახალ გალებს თუ
მოურჩენ, კაი საქმეა!

წლის ხერთვისს და მის ხელაში
ხილნარი კარგი არ იყო: რაც ესხა
ცოტა, ისიც ცივ ტაროსებითგან კარ-
გად არ შემოვიდა: მებაღე ხალხმა ამ
ზაფხულიაბით თავი ძლიერ გამოიყვანა
თავიანთ ძარებითგან მოსული ხილით
და ვარჩხოთ ამ ზამთრობათ რათ და-
რჩენ თავსა. ამათ თუმც კარგშას
სახანი მიწები აქვთ, მაგრამ ხენა-
თესვას ცივად ეკიდებიან.

საზოგადოდ მაჰმადიანები მეტად
გულ-გრილად უყურებენ გლეხიბს
და მიწის მუშაობას, თვალი გარედ
უჭირავთ, თავიანთ სარჩა ძლიერ მო-
ცუთ, ისე იქცევიან, თითქო ამ ქვე-
ცისარი არ იყენენ, უცხო, მგზავრნი
და შორს სადმე წამსვლელნი იყენენ!
ამათი სცხოვებაში უკან დაწევა
პირებილად იქიდგან სჩანს, რომ ადრე
სადაც უენახები უფილა თოკი, რო-
კეთს, შეირიდავან ტოლოში,
გელსუნდას, ნაქალაქეს, ასპინძას და
ოშარს სულ გაუუქმებით ზარმაცო-
ბით, მეტადრე მოზორას რომ გან-
ოჭული იყო იქაური დეინო და
მცხოვრებთ დარბაისლური გალობა
თუ სუფრული სამაგალითო იყო:

თუმც მაჰმადიანები იყვნენ, მაგრამ
ულვინოთ იმათი ლხინი, წევულობა
და ქორწილი არ იქმნებოდა თურმე.
ახლა, რაც რუსეთის მფლობელობა-
ში შეეიდა ჩენი ქეყანა, ნელ-ნელა
გადაკაფეს ვენახები და მოსპეს მამა-
პაპური ჩევულება! ამ მოზორას
ზებალანთ გვარის-კაცი ბევრი არიან.

გასაკირველია, რომ სადაც მაჰმა-
დიანები ქრისტიანებთან არეულად
სცხოვებენ, დღე-ღამესავით ირჩევი-
ან: ქრისტიანები ნელ-ნელა მდიდრ-
დებიან, სიცხოველე ეტყობათ ცხოვ-
რებაში და მაჰმადიანები კი სიგლახა-
კუში მიღიან, ჰყილიან ყანაჭალას,
საპატებელს და რა ელევათ ყოველი
ლონე-საშეალი, ხელს ჰყიდვენ ავკა-
ციბასა, უარცვა-მგლეჯელობას და
მისთანა, რომელსაც თავიანთ ფანა-
ტიკიბის ძალით მადლად სთვლიან,
სახელად და ფაფუალბად. ამ შეიდი
წლის წინად ხიზაბავრელ მაჰმადიანებ-
მა, ექვსი თლე მოსახლე იყვნენ, გაჰ-
ყიდეს თავიანთი სახლ-კარი, შანა,
ჭალა, ვენახები, ოჩხები და გარდა-
სახლდნენ შალაშეთის ბეგის ნაოხარ-
ში; მაგრამ სულ ვერ შეეწყვენენ
ადგილსა, მიწებში იღებული ფულიც
გამოჭამეს და, ამბობენ, ახლა სხვა
ადგილს ეძებენ გარდასასახლებლადო.
ამ ერთი მიზეზი ჩენი მაჰმადიანების
უკან დაწევისა და გაეკაცებიანა.

მეკენისთვის დამლექს ჰქონდათ

ხიზაბავრელებს სთველი. წლეუნდელი
ვენახის მოსავალი შარმანდელს ერთი-
ორად ჯობდა, მაგრამ ყურძენს შე-
მოსვლა აკლდა; იმისთვის აღრე მოჰ-
კრიბეს, რომ ზიგიერი ხელ-ნაკლე-
ბულთა საპანლობით უწყეს ყიდვა
ზავებეთში პურზედ და შეძლებულ-
ნიც ისათ წაეცილნენ, რა არის ჩენი ც
ვისარგებლოთა. აგრეთვე საროე-
ლებსაც კარგი ვენახები ჰქონდათ
წელს და დაწეველებსაც.

პ ლენობისთვეს პანაშეიდი იყო
გ ნსვენებული ბროსეს სულისთვის
ხიზაბავრის კათოლიკო ეკკლესიაში,
სადაც შეკრებილიყო სამი სოფლის
ერი ხიზაბავრისა, ვარგავისა და ბნე-
ლისა. მუბო მორთული იყო ტენენ-
გით, სხმული გაზის ფოთლებით და
სთვლის ყვაილებით. მუზოზედ იღვა
ბროსეს დაბეჭდილი უმართლის ცხოვ-
რება და ზედ სიმის ფუნჯებიანი
გვირგვინი. ზარემას მრავალი კე-
ლაპტრებით გაპრეცინებული. წირვის
შემდგომ მლევლელმა წაიკითხა შესაბ-
ამ სიტყვა მიცვალებულის პატივად.
დიდი მხურებება და თანაგრძობა
გამოიჩინა ამ მდაბიო ხალხმა, ქალით
კაცმდის ისე გაკრძალულად იყვნენ
და მუხანედ, რომ თითქო ვინმე
თავიანთ გულის დიდი საყვარელი
მოჰკომიანო.

ვინმე მესი.

თეატრი

მართული ჭაროლაშენა

15 თეატრობენს.

როგორც აფიშაში იყო გამოცხა-
დებული გუშინ „განა ბიძაში ცოლი
შეირთო?“ და „საძაგლი“ უნდა
ეთამაშნათ; მაგრამ პირველი ამ პიეს-
თავანი, რაღაც მიზეზის გამო, ვერ
ითამაშეს და მის მაგირ წარმოადგი-
ნეს 8. მრისთვის ორ-მოქმედებიანი
ძველი კომედია „ძუნწი“. „

თვითმდმდობოდა, რომ ეს პიესა
ხელ-და-ხელ, მოუშზადებლად დად-
გმული იყო სცენაზე: თითქმის არის
როლი არა სცოლნა, იმერელის
როლს ისეთი სუსტი ვიღაცა თამა-
შობდა, რომ რეპეტიცია რომ ყოფი-
ლიყო, დარწმუნებული ვარო, რეფი-
სორი დარწმუნდება, და, რომ ის აქ-
ტიორად არ გამოდგება, რადგან
არც ხმა აქვს, არც მოხერა-მიხერა,
არც სასცენო ლაპრაკი (ლიქცია)
აქვს და არც სხვა არაფერი; უთა-
ბოლოდ გადი-გამოდიოდნენ სცენაზე,
უდროვოთ ფარდას უშვებლენენ და
სხვ. და სხვ. თვითმონ 3. აბაშიძე,
რომელიც ძუნს სომებს თამაშობდა
და რომელის თამაშმა ამ როლში
შარმან ყველა აღტაცებაში მოიყვანა,
თითქო უგულოდ ძალდატანებით
ასრულებს თავის მოგალეობასათ
ისე თამაშობდა.

შველა ამას დაუმატეთ კიდევ დაუ-
სრულებელი ანტრაქტები და გაუწ-
ნარებელი სიმღერა სპარსელ მომ-
ღერლებისა და დაირა-ჭინური, და
მაშინ მიხვდებით, რომ „ძუნწის“
წარმოდგენის წყალიანით, საზოგა-
დოთ წუხანდელმა სალამი საფიქრობათა
თავიანთის გამომცემელს აღარ გა-
მოუცია ნემენცურ ენაზედ გადა-
თარგმნილი ვენგრიელი მწერლის
თხზულება ვენგრიაზე.

„ჰერი გაზეთი Politik“-ი ასცტრიას
ურჩევს, რომ მან თანამდებობათა
სისიამოენ შთაბეჭდილება ვერ დას-
ტურა მაყურებლებში, როგორც წი-
ნანდელმა წარმოდგენებმა.

ცოტა არ იყოს „საძაგლომა“ გაა-
ცოცლა და გაამხირულა კიდევ სა-
ზოგადოება. თუმცა, როგორც აღ-
მოჩნდა, ამ პიესს თარგმანშიაც და
სხვა მხრივაც ზოგიერთი ისეთი ნაკ-
ლულებენება აქვს, რომელიც აბრ-
კოლებს სცენაზე იმის რიგიანად თა-
მაშობას, მიგრამ 3. აბაშიძისა და
და 6. გაბურიას ქალის მშევრიერად
თამაშობამ ჩამოდილია უკან და და-
გით, სხმული გაზის ფილიან უკან და
სთველის უკან და დაწეველებსაც.

ვინ იცის — რა უბედურია, რა ძნე-
ლი მხურებება და თანაგრძობა
გამოიჩინა ამ მდაბიო ხალხმა, ქალით
კაცმდის ისე გაკრძალულად იყვნენ
და მუხანედ, რომ თითქო ვინმე
თავიანთ გულის დიდი საყვარელი
მოჰკომიანო.

ტრუკპაში ამგვარ რამდენ-მეტებიც
ვერცერთი ვერ ითამაშებს.

ურიგოთ არ ითამაშეს ზ. მაჩაბელ-
მა—გლეხი მებალის როლი—და ბ.
პორინოთლისამ — ახალ-გაზდა ქალის
მლენეს როლი. იმერლის როლში
ზ. მაჩაბელმა, რაც უნდა იყოს, ერ-
თა-ათად კიდევ უკეთესია, ვინემ ის
ახალი, რომელიც „ძუნწში“ თამა-
შობდა. პორინოთლის ქალი, ვიმერ-
რებთ, ისე კითდება თან-და-თან, რომ
ვისაც შარმან უნახავს ის სცენაზე,
წელს რომ ნახოს, ველარ იცნობს...

უცხოლეთი

ჭვრილი აპბები. ახირებულად
ეჯიბრებიან ამ ჟამად ასცტრიას ენგ-
რელები და ნემენცური ერომანეთს.
ამას წინედ, როგორც ჩევენმა მკითხვე-
ლებმა იციან, ვენგრიის პატრიოტებმა
თავიანთს დედა-ქალაქს ჰუშტუში არ
გახარება, მაგრა მოხერა-მიხერა,
არც სასცენ

